

2. lektion: Civilsamfund, stat, plan-, markeds- og blandingsøkonomi

2. Lektion i undervisningsforløbet "Økonomi og behovsopfyldelse i Danmark" baseret på kapitel 9 i bogen Luk Samfundet Op!, af Brøndum og Hansen, Columbus 2010

LUK
SAMFUNDET
OP!

2. lektion: Civilsamfund, stat, plan-, markeds- og blandingsøkonomi

Lektie til 2. lektion: s.161-166 i bogen Luk Samfundet Op! af Brøndum og Hansen, Columbus 2010

Dagsorden og arbejdsformer

1. Lærergennemgang af hvad **økonomi handler om** samt opsamling på elevernes parøvelser omkring udbud, efterspørgsel og markedsligevægt fra 1. lektion (**10 min.**)
2. Individuel øvelse – undersøg dig selv på markedet og fælles opsamling (**10 min.**)
3. Lærer- og elevbesvarelser af om der er forskel på velstand og velfærds, hvad det civile samfund, staten og forskellige økonomiformer handler om (tjek-på-lektien-spørgsmål) (**25 min.**)
4. Gruppeøvelse om det **civile samfund** og **staten** (**10 min.**)
5. Fælles opsamling (**5 min.**)

Økonomi

Den videnskab, der beskriver, hvordan ressourcer anvendes og fordeles.

- *Indebærer derfor overvejelser over, hvordan ressourcer kan fordeles, så de opfylder menneskelige behov.*
- *Er en meget central og magtfuld videnskab i en verden, hvor millioner af menneskers hverdag er påvirket af knaphed på ressourcer og udskydelse af fundamentale behov.*

Øvelse – undersøg dig selv på markedet

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.					
Skriv dem her!!! 					

Øvelse – lav følgende

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.	Hvordan har du tilegnet dig disse varer?				
	Skri her!!! 				

Øvelse – lav følgende

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.	Hvordan har du tilegnet dig disse varer?	Hvad bestemmer dit forbrug af disse varer?			
		Skriver!!! 			

Øvelse – lav følgende

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.	Hvordan har du tilegnet dig disse varer?	Hvad bestemmer dit forbrug af disse varer?	Er du villig til at betale mere for nogle af disse varer?		
			Skriv her!!! 		

Øvelse – lav følgende

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.	Hvordan har du tilegnet dig disse varer?	Hvad bestemmer dit forbrug af disse varer?	Er du villig til at betale mere for nogle af disse varer?	Hvor ligger varerne i Maslows behovspyramide?	
				↓ Skriv her!!!	

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Øvelse – lav følgende

Lav en liste over de varer, som du har købt indenfor den sidste uge.	Hvordan har du tilegnet dig disse varer?	Hvad bestemmer dit forbrug af disse varer?	Er du villig til at betale mere for nogle af disse varer?	Hvor ligger varerne i Maslows behovs-pyramide?	Er der varer du kan undvære?
					 Skriv her!!!

Det civile samfund

Sociale netværk og fællesskaber

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Hvad er det civile samfund?

- *Sociale netværk og fællesskaber som fx opstår af personlige eller følelsesmæssige grunde.*
- Eksempler: Familie, venner, frivillige organisationer, naboer, græsgrødder.

Behov og det civile samfund

- Blomstervanding, pasning af børn og hund, flytninger.
- I stedet for, at få opfyld behovene på markedet kan de opfyldes i via det civile samfund.

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Regler for det civile samfund

- Ikke klare regler
- Uformelle normer og forventninger
- Ofte etiske, følelsesmæssige eller personlige årsager

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Staten

*Stedet hvor offentlige anliggender
varetages*

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Private og offentlige anliggender

- Staten tager sig af de områder, vi opfatter som offentlige anliggender. Dvs. hospitalsvæsen, uddannelse, militær osv.
- Markedet og det civile samfund tager sig af private anliggender. Dvs. den individuelle behovsopfyldelse som man dels køber sig til (markedet) dels opnår gennem de sociale relationer man er en del af (civilsamfundet)

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Politiske beslutninger om behov

- Den offentlige sektor tilfredsstillter borgernes behov på baggrund af politiske beslutninger
- Staten tilfredsstillter derfor kun de behov, der opfattes som offentlige eller genstande for den politiske dagsorden

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Velstand

Velstand: Kan kort forklares som en aktørs rigdom i form af penge og andre værdier (hus, bil, værdipapirer osv.). Med velstand følger ikke nødvendigvis "lykke" eller velfærd. Danmark er et meget rigt samfund målt på bruttonationalproduktet (BNP), men det er ikke ensbetydende med, at den enkelte dansker er super lykkelig. At der kan være en sammenhæng mellem velstand og lykke, tydeliggøres bl.a. i OECDs undersøgelse af lykke blandt verdens befolkningsgrupper, men vi kan ikke derfra slutte, at med velstand følger lykke.

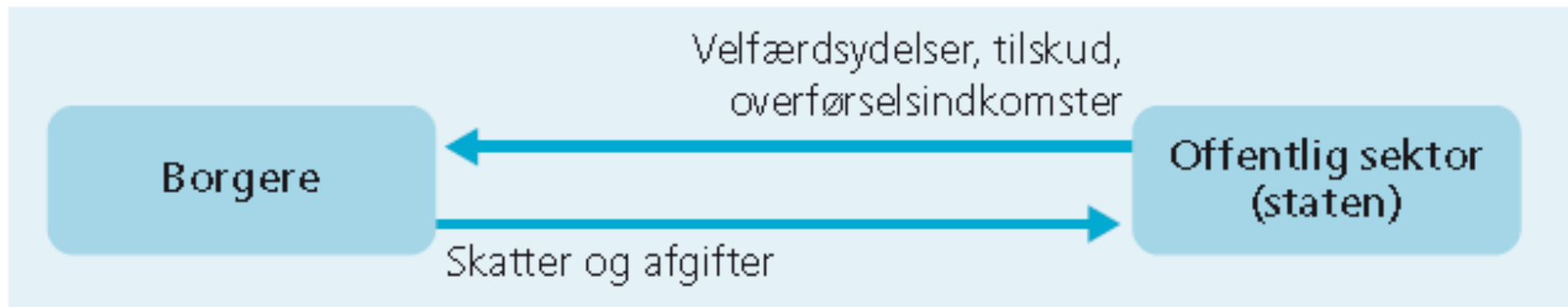

Velfærd

Velfærd: Er et vanskeligt begreb, men det knytter sig til spørgsmålet om lykke. Det er af gode grunde meget svært at sige, hvad der gør den enkelte borger lykkelig, men den danske stats økonomiske hjælp til borgerne er i høj grad knyttet til ambitionen om at opfylde de tre velfærdsbehov: at have, at elske, at være, jf. kapitel 5. Naturligvis kan den danske velfærdsstat ikke gøre alle lykkelige, men den kan med økonomisk hjælp sørge for, at folk får nogle rimelige levevilkår, der kan skabe grundlag for et lykkeligt liv eller et liv med velfærd.

Relationen mellem borgere og staten

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Undersøg det **civile samfund** i dit liv og i dit lokalområde

1. Kom med eksempler på forskellige former for frivilligt arbejde
2. Hvor mange i jeres klasse er medlem af en eller anden forening?
3. Hvor megen tid bruger du om ugen på frivilligt foreningsarbejde?
4. Hvilke frivillige foreninger, sociale grupper eller enkelt personer i dit lokalsamfund, som laver frivilligt arbejde, kender du?
5. Har du eller nogen du kender nogensinde haft behov for hjælp fra det civile samfund?
6. Diskuter hvilke behov i behovspyramiden vi mennesker kan få dækket via det civile samfund?
7. Diskuter om det civile samfund, herunder frivillige foreninger, venskaber og familien kan være med til at løse andet end sociale problemer

Undersøg **statens** indflydelse på dit liv og dine omgivelser

- Har det offentlige indflydelse på, hvordan du kommer til skole.
- Hvor mange gange indenfor den sidste uge har du været i kontakt med offentlige institutioner?
- Hvor meget betaler du i skat?
- Hvor meget betaler dine forældre i skat?
- Diskuter om det er retfærdigt, at staten omfordeler samfundets goder.

Forskellige former for økonomi

*Plan-, markeds- og
blandingsøkonomi.*

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

Markedsøkonomi

	Styrker ved økonomien	Svagheder ved økonomien
Markedsøkonomi	<p>Der er økonomisk incitament (motivation) til at gøre en ekstra indsats, enten arbejde længere eller forbedre kvaliteten af de produkter, der sendes ud på markedet. Incitamentet er der, fordi borgerne i en markedsøkonomi belønnes økonomisk ved at gøre en ekstra indsats. Der er simpelthen profit at hente. Det er også en styrke, at signalsystemet (figur 9.4) mellem udbyder og efterspørger er så skarpt, at mange uhenigtsmæssigheder, som fx for mange eller få varer, hurtigt tilpasses i forhold til den optimale mængde.</p>	<p>Den frie, men hårde konkurrence mellem virksomhederne betyder, at der er et spild af ressourcer. De ressourcer, der spildes i en markedsøkonomi, er ofte forbundet med en virksomheds konkurs. Når en virksomhed går konkurs, bliver de ansatte arbejdsløse, og virksomhedens lokaler og redskaber osv. står ubrugte hen. I den fri markedsøkonomi anvendes også meget store ressourcer på reklamer – der ikke nødvendigvis sikrer et større forbrug af virksomhedernes varer. Reklamer kan derfor være spil af ressourcer.</p>

Planøkonomi

	Styrker ved økonomien	Svagheder ved økonomien
Plan- økonomi	<p>Den store styrke ved planøkonomien er, at der er fuld beskæftigelse. Dvs. at der ikke er arbejdsløse (ressourcer), der går rundt i samfundet uden at være beskæftiget. Ved at planlægge produktionen kan man også placere borgerne i forskellige arbejdssektorer, ligesom man kan øge produktionen, hvis det er nødvendigt, for at få alle borgere i beskæftigelse.</p>	<p>Der er et større ressourcespild i planøkonomien end i markedsøkonomien. Det skyldes, at man i planøkonomien ikke bruger markedsmekanismen og signalsystemet til at regulere udbud og efterspørgsel. Statens regulering af varer og priser går heller ikke lige så hurtigt som i den frie markedsøkonomi. De steder i verden, der har haft planøkonomi, har det ofte vist sig, at der produceres for meget af én vare og for lidt af en anden. I en planøkonomi er der ikke økonomisk incitament til at øge sin indsatsen, for lønnen er den samme uanset en persons arbejdsindsats.</p>

Blandingsøkonomi

	Styrker ved økonomien	Svagheder ved økonomien
Blandingsøkonomi	Markedsmekanismen er dominerende i en lang række af forhold, men også planøkonomiske træk som fx fastsættelse af velfærdsydelsernes niveau (prisen) er indeholdt. De fejl, som kan opstå på markedet, kan den aktive stat forsøge at gå ind og afhjælpe, fx ved at give dagpenge, når folk bliver arbejdsløse.	Det er ikke muligt for staten helt at afbøde for fx arbejdsløshed, selvom den gennem fastsatte velfærdsydelser som fx kontanthjælp og dagpenge tilstræber det. Det er også dyrt, og skatten er ofte høj i stater med blandingsøkonomi, hvilket kan sænke incitamentet til at arbejde og producere.

LUK
SAMFUNDET
OP!

Fælles diskussion om de tre økonomiformer

I diskussionen skal vi forsøge at komme med nogle positive og negative argumenter for både

- Markedsøkonomien
- Planøkonomien
- Blandingsøkonomien

Argumenterne skal helst være nogle andre, end dem er præsenteret i figur 9.6 i bogen

**LUK
SAMFUNDET
OP!**

